Prísurin ikki altíð avgerandi

Enn hava danskar fyritøkur gott tak á føroysku vøruinnflytarunum, hóast vørurnar í mongum førum kunnu keypast bíligari uttanfyri Danmark.

ELI GUTTESEN

Sigurd Poulsen, landsbankastjóri

Av tí alsamt vaksandi vøruinnflutninginum til Føroya sum í 1995 hevði eitt virði upp á heilar 1.725 mill. kr. komu um 1.121 mill. kr. úr Danmark. Hetta svarar til um 65% av samlaða virðinum. Men bert helvtin av innflutninginum úr Danmark hevði Danmark sum upprunaland.

Hetta hevur óiva nógvar forkláringar. Dimmalætting hevur fingið eina viðmerking frá Sigurd Pulsen Landsbnakastjóra um hesi viðurskifti. Hann sigur at fyrst og fremst er tað málið. Flestu føroyingar hava lært danskt í skúlanum frá barnsbeini av og duga rættiliga væl at málbera seg á donskum. Harnæst hava vit samstarva við danir í nógv ár á nógvum økjum. Í Føroyum hava vit danskt gjaldoyra, hóast vit hava føroyskar pengaseðlar í umfari. Við at handla í sama gjaldoyra, sleppa vit frá valutarisiko.

Tað, at vit hava tradition at handla við Danmark, ger, at vit gera ov títið fyri at søkja nýggjar leiðir. Harnæst er tað ein spurningur um vinnulívið í nóg stóran mun hevur førleika at finna nýggjar innflutningskeldur uttan fyri danska kongaríki. Hetta krevur umstilling og spurningurin er um lyklapersónarnir hava neyðugu útbúgvingina á hesum øki. Málsliga eru ikki allir innflytarar so væl fyri, at teir hvørja løtu kunnu ringja t. d. til Týsklands og bileggja júst tað teir høvdu tonkt sær. Munandi lættari er at gera tað ein er vanur við, nevniliga at ringja til Danmarkar og tosa tað málið, ið er lættast fyri okkum og samstundis vita, at vit tosa um sama valuta í sama ríki.

Tá vit í Føroyum tosa um alternativar innflutningsmøguleikar/leiðir verður ofta hugsað um enska marknaðin. Men her koma aðrar ókendar forðingar inn í myndina, hóast hetta ikki eru forðingar fyri øll. Ongland hevur ikki eitt heilsølulið sum vit kenna tað frá Danmark, har tú kann keypa allar vørur tú hevur brúk fyri á einum stað. Onglendingar hava eitt annað mynstur. Har eru tað stórfyritøkur, sum sjálvar standa fyri marknaðarføringini av teirra egnu produktum. Hetta ger tað neyðugt hjá evt. innflytara at hava samband við fleiri stórfyritøkur um tú skal fáa samlað vøruúrval úr Onglandi. Hetta krevur meira av tí sum skal innflyta. Tú fært ikki eina samlaða loysn á einum stað, men skal gera uppsøkjandi arbeiði sjálvur, við t. d. at vitja messur og onnur søluátøk sum bransjan hevur. Hetta kostar og skal í síðsta enda gjaldast av keyparanum av vøruni. Ein vøra sum av fyrstan tíð kann tykjast bílig kann um ikki innflytarin er nóg dugnaligur, gerast rættiliga kostnaðarmikil.

Sigurd Poulsen sigur, at skulu vit gerast meira kappingarførir er neyðugt við betri útbúgving á økinum. Nýggja ættarliðið fer við vissu at verða meira dugnaligt og uppsøkjandi í teirra innkeypsvanum. Eru vit ikki nóg dugnaligir er tað seljarin, ið avger prísin. Nøgdirnar til føroyska marknaðin eru hartil lítlar og hetta hevur sína ávirkan á prísin.

Dimmalætting hevur eisini fingið viðmerkingar frá einum virkisleiðara sum júst er heimafturkomin eftir handilsferð í Onglandi. Hesin sigur, at føroyingar ofta eru ov bangnir fyri at royna nakað nýtt. Fyritøka hansara handlaði í nógv ár bert við danskar handilsferðandi. Síðan teir byrjaðu at venda eyguni aðrar vegir og handla meira uttanfyri ríkið, eru innkeypsprísirnir falnir munandi. Hetta hevur viðført at teir eru vorðnir meira kappingarførir í prísi á føroyska marknaðinum og hava umframt hetta staðið fyri útflutningi til onnur norðurlond.

Ikki tí, tað vórðu ávísir byrjannartrupuleikar. Leveringstrygdin var ikki altíð líka góð sum úr Danmark, men hetta er nú nógv broytt. Enskttalandi fólkið er sera fyrikomandi og hann hevur als ongar trupuleikar av málinum. Hann skilir ikki hví størri orka ikki verður løgd í at keypa har bíligast er. Vit tosa so nógv um okkara vanaliga kappingarføri men ov fá verulig tiltøk verða gjørd fyri at bøta um hetta.

Hann sigur víðari at út frá teimum prísum teir kundu keypa vøruna fyri á enska marknaðinum kundu teir síggja at danska heilsøluliðið í fleiri førum legði um 100% á vøruprísin áðrenn vøran var boðin føroyingum. Hann sigur, at eingin ivi er um, at her er stór sparing at heinta. Spurningurin er bert um tíð, nær vinnulívið vaknar úr innkeypsdvaluni. Danskar fyritøkur gera einki fyri at lækka sín útsøluprís so leingi sum keyparin ikki hevur konkret alternativ at vísa á.

Hann sigur at enda, at hagtølini sum Hagstovan kemur við yvir innflutning til Føroya stava frá Toll- og Skattstovuni. Tá innflutningurin verður býttur eftir upprunalandi skulu tølini takast við stórum fyrivarni, tí tað kemur sera ofta fyri at vøra, sum hann veit hevur uppruna uttanfyri Danmark, stendur fyri at hava Danmark sum upprunaland í innflutningsskjølunum. Tí heldur hann, at væl meira enn helvtin av innflutninginum úr Danmark hevur annað land sum upprunaland. Koðan fyri upprunalandi setur útflytarin á útflutningsskjølini og honum vitandi fer einki eftirlit fram um rættleikan av hesum.

Tríggir av nevndarlimunum í Føroya Oljuídnaði, ið er fyrireikari av risastóru ráðstevnuni í Norðurlandahúsinum 5. og 6. mars. Frá vinstru: Johan Mortensen, Wilhelm Petersen og Pauli Einarsson, formaður

Mynd: Kalmar Lindenskov

Risastór oljuráðstevna

Í døgunum 5. og 6. mars verður skipað fyri eini stórari oljuráðstevnu í Norðurlandahúsinum. Tað er Føroya Oljuídnaður, ið stendur fyri tiltakinum, meðan Amerada Hess bólkurin stendur fyri fíggjarliga partinum.

DIA MIÐJORÐ

Hvussu eru vit føroyingar og kanska serliga vinnulívið fyrireikað at takla allar møguleikarnar, ið stinga seg upp, tá ið oljufeløgini fara at leita eftir olju, og hvussu verður ávirkanin á samfelagið, um olja verður funnin.

Hesir báðir spurningarnir skulu setast og svarast á oljuráðstevnuni, sum verður fyriskipað 5. og 6. mars í Norðurlandahúsinum. Almenningurin hevur ikki atgongd til ráðstevnuna, sum kortini fer at umfata eini 250 til 300 fólk hvønn dagin. Umframt føroyska vinnulívið koma einir 30 útlendskir oljumenn hendavegin.

Á oljuráðstevnuni verða fleiri fyrilestrar, sum útlendskir oljuserfrøðingar og føroysk umboð halda. Føroysku fyrilestrahaldararnir eru: Árni Joensen frá vinnulívinum, Arne Poulsen, vinnumálastjóri og Martin Heinesen, leiðari á Oljufyrisitingini.

Ráðstevnan er skipað soleiðis, at fyrsti partur er framløga og fyrilestrar. Síðan er ein pallborðfundur og seinni verður høvi at koma á tal við ýmsu luttakararnar.

Umframt sjálva ráðstevnuna, so verður eisini skipað fyri eini tiltaki í Norðurlandshúsinum, har næmingar í hægru skúlunum verða kunnaðir um útbúgvingar og møguleikar innan oljuvinnuna.

Á tíðindafundi hósmorgunin kunnaðu nevndarlimir í Føroya Oljuídnaði fjølmiðlarnar um komandi ráðstevnuna, sum er tann størsta av sínum slag í Føroyum. FOI samskipar og fyrireikar ráðstevnuna, meðan tað er Amerada Hess bólkurin - Lasmo, Norsk Hydro, Dong og Amerada Hess - ið láta fíggjarliga stuðulin.

Depilsleiðslan er fyribils løgd á hillina

Seks vikur hava Sjúkrasystrafelagið og Serlæknafelagið fingið at koma við einum meira smidligum uppskoti, hvussu depilsleiðslan kann skipast á Landssjúkrahúsinum.

DIA MIÐJORÐ

Seinasta orðið er neyvan sagt í sambandi við allar broytingarnar á Landssjúkrahúsinum í næstum.

Fyri kortum var fundur millum landsstýrið øðrumegin og Serlæknafelagið og Sjúkrasystrafelagið hinumegin.

Avrátt varð á fundinum, at arbeiðast skal víðari við røktarafagliga stjóranum, ið skal arbeiða saman við sjúkrahússtjóranum og læknastjóranum, meðan ein skal bíða eitt sindur við deplunum og depilsleiðsluni.

Feløgini skuldu fáa seks vikur at koma við einum uppskoti, hvussu tey kundu hugsað sær bygnaðin og depilsleiðsluna á Landssjúkrahúsinum.

Hóast Landsstýrið hevur givið sjúkrahússtjóranum greið boð um, at allar hesar bygnaðarbroytingar skulu fremjast, so er tað eitt sindur lættari sagt enn gjørt. Ein nýggjur bygnaður førir við sær nýggj størv og nýggja ábyrgd. Alt hetta krevur, at samráðingar eru við avvarðandi fagfeløg um hesi størvini. Og málið liggur í løtuni til útgreiningar hjá almanna- og heilsudeildini í Tinganesi.

Mótsatt øðrum

Alt meðan sjúkrasystrar og læknar næstu seks vikurnar royna at finna eina smidliga loysn, hvussu eindarleiðslan á deplunum skal virka, hálova útlendingar meira og meira einstreingjaðu leiðsluni.

Fyrst í hesum árinum kom feskasta úttalilsi frá nevndini fyri øll tey donsku sjúkrahúsini. »Sygehuskommisionen« slær fast við sjeytummaseymi, at arbeiðast skal fram ímóti at seta í verk einstreingjaða leiðslu innan danska sjúkrahúsverkið.

Viðurkenning til listamann

Stutt herfyri var stór altjóða framsýning av sokallaðum WILDLIFE-ART í MULHOUSE, Fraklandi.

Hetta var ein sensurerað framsýning, har í alt 188 luttakarar vóru kvalifiseraðir. Tillutað vórðu 18 heiðursprógv, og eitt av próvnum fór til listamannin LassaS úr Sørvági.

LasseS fekk »PRIX ROTARY MULHOUSE« fyri málning av eini føroyskari haru - einasta verk hann sendi inn.

Barbara frumsýnd hjá okkum 3. oktober

Vit nevndu í mikudagsblaðnum, at frumsýningin í Danmark av filminum Barbara bleiv 3. oktober, men at greitt var ikki, nær filmurin verður frumsýndur í Føroyum.

Havnar Bio fer sama kvøld, sum filmurin verður frumsýndur í Danmark, at hava frumsýning í Føroyum.